II

(EÜ asutamislepingu / Euratomi asutamislepingu kohaselt vastu võetud aktid, mille avaldamine ei ole kohustuslik)

OTSUSED

KOMISJON

KOMISJONI OTSUS,

12. oktoober 2007

Poola geneetiliselt muundatud organismide seaduse eelnõu artiklite 111 ja 172 kohta, millest Poola Vabariik on teatanud vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 95 lõikele 5 kui eranditest Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2001/18/EÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta

(teatavaks tehtud numbri K(2007) 4697 all)

(Ainult poolakeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

(2008/62/EÜ)

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 95 lõikeid 5 ja 6,

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

(1) Asutamislepingu artikli 95 lõike 5 ja lõike 6 esimeses taandes on sätestatud järgmiselt.

„5. […]Kui pärast ühtlustamismeetme võtmist nõukogus või komisjonis liikmesriik peab vajalikuks ühtlustamismeetme võtmise järel ainuomaselt selles liikmesriigis ilmneva probleemi tõttu kehtestada keskkonna ja töökeskkonna kaitsega seotud uutel teaduslikel tõenditel põhinevaid siseriiklikke norme, teatab ta kavandatavatest normidest ja nende kehtestamise põhjustest komisjonile.

6. Komisjon kinnitab kõnealused siseriiklikud normid või lükkab need tagasi kuue kuu jooksul pärast lõigetes […] 5 osutatud teatamist, olles eelnevalt kindlaks teinud, kas need on või ei ole suvalise diskrimineerimise vahendid või liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piirangud, ja kas need kujutavad või ei kujuta endast takistust siseturu toimimisele."

(2) Poola alaline esindus Euroopa Liidu juures teatas 13. aprilli 2007. aasta kirjas komisjonile vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 95 lõikele 5 Poola geneetiliselt muundatud organismide seaduse eelnõu artiklitest 111 ja 172, mis kalduvad kõrvale Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2001/18/EÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ja nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (edaspidi „direktiiv 2001/18/EÜ"). [1]

(3) Komisjon teatas 9. juuli 2007. aasta kirjas Poola ametiasutustele, et sai EÜ asutamislepingu artikli 95 lõike 5 alusel esitatud teatise kätte ning et teatise kuuekuuline läbivaatusperiood vastavalt artikli 95 lõikes 6 sätestatule algas teatise kättesaamisest.

(4) Komisjon avaldas taotlust käsitleva teatise ka *Euroopa Liidu Teatajas*, [2] et teavitada teisi asjaomaseid isikuid riiklikest meetmetest, mida Poola kavatseb võtta. [3]

[1] EÜT L 106, 17.4.2001, lk 1. Direktiivi on viimati muudetud määrusega (EÜ) nr 1830/2003 (ELT L 268, 18.10.2003, lk 24).
[2] ELT C 173, 26.7.2007, lk 8.
[3] Märkusi esitasid Läti, EuropaBio, Euroopa seemneühing (ESA) ja Greenpeace. Lisaks esitasid märkusi mitmed üksikisikud, kutseühingud ja asutused Poolast.

2. ASJAKOHASED ÜHENDUSE ÕIGUSAKTID

2.1. Direktiiv 2001/18/EÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta

(5) Direktiiv 2001/18/EÜ põhineb EÜ asutamislepingu artiklil 95. Selle eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigusakte ja menetlusi, et anda lube geneetiliselt muundatud organismide (GMOde) jaoks, mis on ette nähtud tahtlikuks keskkonda viimiseks. Vastavalt artiklile 34 pidid liikmesriigid selle direktiivi siseriiklikku õigusesse üle võtma 17. oktoobriks 2002.

(6) Direktiiviga 2001/18/EÜ on võetud kasutusele etapiviisiline heakskiidumenetlus, et hinnata ohtu inimese tervisele ja keskkonnale igal üksikjuhul eraldi, enne kui GMO või GMOsid või geneetiliselt muundatud mikroorganisme (GMMe) sisaldav toode keskkonda või turule viiakse. Direktiivis on sätestatud kaks eri menetlust: katse eesmärgil keskkonda viimise jaoks (edaspidi B osa kohane keskkonda viimine) ja turuleviimise jaoks (edaspidi C osa kohane keskkonda viimine). B osa kohase keskkonda viimise jaoks on vaja riiklikku luba, samal ajal kui C osa kohane keskkonda viimine peab toimuma kooskõlas ühenduse menetlusega, kusjuures lõplik otsus kehtib kogu Euroopa Liidus. Direktiivis 2001/18/EÜ on sätestatud transgeensete loomade turuleviimine ja katse eesmärgil keskkonda viimine nende GMOdeks liigituse põhjal. Kuigi transgeenseid loomi ega kalu ei ole veel neil eesmärkidel heaks kiidetud, on direktiivis see võimalus sätestatud. Lisaks eespool nimetatud lubade andmise menetlust käsitlevatele sätetele sisaldab direktiivi 2001/18/EÜ artikkel 23 „kaitseklauslit". Kõnealuses artiklis on sätestatud peamiselt see, et „kui liikmesriik jõuab pärast nõusoleku andmise kuupäeva ilmnenud uue või täiendava teabe põhjal, mis mõjutab keskkonnariski hindamist, või olemasoleva teabe ümberhindamise tulemusena uute või täiendavate teaduslike teadmiste põhjal, üksikasjalikult põhjendatud arvamusele, et tootena või toote koostises esinev GMO, mille kohta on esitatud nõuetekohane taotlus ning saadud kirjalik nõusolek kõnealuse direktiivi alusel, kujutab endast ohtu inimeste tervisele või keskkonnale, võib kõnesolev liikmesriik selle tootena või toote koostises esineva GMO kasutamist ja/või müüki oma territooriumil ajutiselt piirata või selle ära keelata." Peale selle võivad liikmesriigid tõsise ohu puhul võtta erakorralised meetmed, nagu GMOde turuleviimise peatamine või lõpetamine, ning peavad tegema komisjonile teatavaks artikli 23 alusel tehtud otsuse ning otsuse tegemise põhjused. Selle alusel võetakse otsus esitatud kaitseklausli kohta vastu ühenduse tasandil kooskõlas direktiivi 2001/18/EÜ artikli 30 lõikes 2 sätestatud menetlusega.

2.2. Määrus (EÜ) nr 1829/2003 geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta

(7) Vastavalt selle artiklile 1 on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 1829/2003 geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta [1] (edaspidi „määrus (EÜ) nr 1829/2003") eesmärgid: a) luua alus inimeste ja loomade elu, tervise ja heaolu, keskkonna ja tarbijate huvide kõrge kaitstuseastme tagamiseks seoses geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kasutamisega, tagades samal ajal ka siseturu tõhusa toimimise; b) sätestada geneetiliselt muundatud toidu ja sööda lubamise ja järelevalve ühenduse kord; ning c) kehtestada geneetiliselt muundatud toidu ja sööda märgistamist käsitlevad sätted. Võttes arvesse kõnealuseid eri eesmärke, põhineb kõnealune määrus EÜ asutamislepingu artiklitel 37 ja 95 ning artikli 152 lõike 4 punktil b. Kõnealust määrust kohaldatakse toidu või söödana kasutatavate GMOde, GMOsid sisaldava või neist koosneva toidu või sööda ning GMOdest toodetud või GMOdest toodetud koostisosi sisaldava toidu või sööda suhtes. Nagu on märgitud kõnealuse määruse 11. põhjenduses, võib lube anda ka GMOde kasutamiseks toidu ja sööda tootmisel lähtematerjalina.

(8) Määrusega (EÜ) nr 1829/2003 kehtestatakse lubade andmise tsentraliseeritud süsteem GMOde keskkonda viimiseks (artiklid 3–7 geneetiliselt muundatud toidu jaoks ja artiklid 15–19 geneetiliselt muundatud sööda jaoks). Igale taotlusele lisatakse toimik, mis sisaldab direktiivi 2001/18/EÜ III ja IV lisas nõutavat teavet ning direktiivi 2001/18/EÜ II lisas sätestatud põhimõtetele vastavalt läbiviidud riskihindamist käsitlevat teavet ja järeldusi (artikli 5 lõike 5 punkt a ja artikli 17 lõike 5 punkt a). Euroopa Toiduohutusamet (EFSA) valmistab ette arvamuse iga loa andmise kohta (artiklid 6 ja 18). Juhul kui GMOsid kasutatakse seemnetena või muu kõnealuse määruse reguleerimisalasse kuuluva taimede paljundusmaterjalina, peab EFSA vastavalt artikli 6 lõike 3 punktile c ja artikli 18 lõike 3 punktile c delegeerima keskkonnaohu hindamise siseriiklikule pädevale asutusele. Määruse artiklis 8 on sätestatud eeskirjad, mis on kohaldatavad „olemasolevatele toodetele" („olemasolevad tooted" on määratletud kui toiduained, mis on turule

[1] ELT L 268, 18.10.2003, lk 1. Määrust on muudetud komisjoni määrusega (EÜ) nr 1981/2006 (ELT L 368, 23.12.2006, lk 99).

viidud nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ [1] alusel enne Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 258/97 [2] jõustumist või vastavalt määruses (EÜ) nr 258/97 osutatud sätetele) või muudele toodetele, mis on õiguspäraselt turule viidud enne kõnealuse määruse kohaldamise kuupäeva ja pärast mida kuue kuu jooksul on asjaomaste toodete turuleviimise eest vastutavad käitlejad teavitanud komisjoni kuupäevast, mil tooted esimest korda ühenduses enne kõnealuse määruse kohaldamise kuupäeva turule viidi. Vastavalt samale artiklile 8 võib neid tooteid teatavatel tingimustel ka edaspidi turule viia, kasutada ja käidelda. Määruse artiklis 20 on sätestatud sama menetlus söödatoodetele, mis on saanud loa direktiivide 90/220/EMÜ või 2001/18/EÜ alusel, sealhulgas söödana kasutamiseks, nõukogu direktiivi 82/471/EMÜ [3] alusel GMOdest saadud toodetele, või nõukogu direktiivi 70/524/EMÜ [4] alusel toodetele, mis sisaldavad GMOsid, koosnevad neist või on neist toodetud. Ühe aasta jooksul alates määruse kohaldamisest ja pärast veendumist, et nõutav teave on esitatud ja läbi vaadatud, kantakse tooted geneetiliselt muundatud toidu ja sööda ühenduse registrisse („register").

3. TEATATUD SISERIIKLIKUD ÕIGUSNORMID

3.1. Teatatud siseriiklike õigusnormide kohaldamisala

(9) Poola on lisanud teatisele kõik seaduse eelnõu sätted. Sellest olenemata käsitleb erand direktiivist 2001/18/EÜ vastavalt Poola esitatud selgitavale märkusele üksnes seaduse eelnõu GMOde katse eesmärgil tahtlikku keskkonda viimist käsitleva IV osa artikli 111 lõike 2 punkte 5 ja 6 ning selle artiklit 172. Sellest tulenevalt piiratakse hindamist käesolevas otsuses nende sätetega, ilma et see piiraks muid ametlikke menetlusi, millega hinnatakse õigusakti ülejäänud osa vastavust, sealhulgas artikli 111 muude sätete vastavust ühenduse õigusaktidega.

3.1.1. *Artikkel 111 (tahtlik keskkonda viimine katse eesmärgil)*

(10) Artiklis 111 on sätestatud GMO tahtliku keskkonda viimise kohta otsuse tegemise taotluse sisu.

Vastavalt artikli 111 lõikele 1 „Otsuse tegemise taotlus tahtliku keskkonda viimise kohta peab sisaldama järgmist".

Vastavalt artikli 111 lõikele 2 „Otsuse tegemise taotlusega tahtliku keskkonda viimise kohta kaasnevad järgmised dokumendid":

1. keskkonda viidavate geneetiliselt muundatud organismide riskianalüüs […];

2. riskianalüüsi ettevalmistusega seotud dokumendid […];

3. tehnilised dokumendid tahtliku keskkonda viimise kohta;

4. tegevuskava juhul, kui seoses tahtliku keskkonda viimisega tekib oht inimeste või loomade tervisele või keskkonnale;

5. omavalitsuse juhi või linnapea tõend selle kohta, et kohalikus ruumilise arengu planeeringus on ette nähtud võimalus geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimiseks, võttes arvesse vajadust kaitsta kõnealuse piirkonna kohalikku looduskeskkonda ja kultuurmaastikku;

6. geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise koha naabruses asuvate põllumajandusettevõtete omanike kirjalikud deklaratsioonid selle kohta, et nad ei ole geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise vastu;

7. tahtliku keskkonda viimise lepingu notariaalselt kinnitatud koopia […];

8. taotluse kokkuvõte.

3.1.2. *Artikkel 172 (GMOde kasvatamiseks eritsoonide rajamine)*

(11) Artiklis 172 on sätestatud järgmiselt.

„1. Vastavalt lõikele 2 on keelatud kasvatada geneetiliselt muundatud taimi.

[1] EÜT L 117, 8.5.1990, lk 15. Direktiiv on tunnistatud kehtetuks direktiiviga 2001/18/EÜ.
[2] EÜT L 43, 14.2.1997, lk 1. Määrust on viimati muudetud määrusega (EÜ) nr 1882/2003 (ELT L 284, 31.10.2003, lk 1).
[3] EÜT L 213, 21.7.1982, lk 8. Direktiivi on viimati muudetud komisjoni direktiiviga 2004/116/EÜ (ELT L 379, 24.12.2004, lk 81).
[4] EÜT L 270, 14.12.1970, lk 1. Direktiivi on viimati muudetud komisjoni määrusega (EÜ) nr 1800/2004 (ELT L 317, 16.10.2004, lk 37).

2. Pärast artikli 4 lõike 21 punktis f nimetatud taotleja avaldust geneetiliselt muundatud taimede kasvatamiseks määratud tsooni loomise otsuse tegemiseks, teeb põllumajandusminister pärast keskkonnaministri ja omavalitsuse nõukoguga (*gmina*) (koht, kus hakatakse tegelema geneetiliselt muundatud taimede kasvatamisega) konsulteerimist otsuse, mis käsitleb geneetiliselt muundatud taimede kasvutsooni loomist kohaliku omavalitsuse territooriumi määratud alal (geneetiliselt muundatud taimedele määratud kasvutsoon).

3. Geneetiliselt muundatud taimedele määratud kasvutsooni loomist käsitleva otsuse taotlus peaks sisaldama järgmisi andmeid:

1. artikli 4 lõike 21 punktis f nimetatud taotleja ees- ja perekonnanimi või ettevõtte nimi, registrijärgne asukoht ja aadress;

2. geneetiliselt muundatud taimede liigid ja sordid, geneetilise muundamise tulemusel saavutatud omadused ja kordumatu identifitseerimisnumber;

3. põllumajanduslikke maatükke sisaldavate katastriüksuste arv tootjate, põllumajanduslike ettevõtete ja maksusoodustuse saamistaotluste registrite pidamise riiklikku süsteemi käsitlevate määruste tähenduses, põllumajanduslike maatükkide pindala hektarites, põllumajandusliku maatüki asukoht katastriüksuses, katastriüksuse katastrikaardi lehe number, katastripiirkonna nimi ja omavalitsuse ja vojevoodkonna nimi.

4. Taotlus esitatakse kirjalikult või elektroonselt.

5. Lõikes 3 osutatud taotlusega kaasnevad maaomanike kirjalikud deklaratsioonid, kelle maa on ruumiliselt eraldatud maast, kus kavatsetakse kasvatada geneetiliselt muundatud taimi; deklaratsioonides väljendavad maaomanikud nõusolekut plaaniga luua geneetiliselt muundatud taimedele määratud kasvutsoon.

6. Geneetiliselt muundatud taimedele määratud kasvutsooni loomise otsuse taotluse koopia saadab põllumajandusminister viie päeva jooksul taotluse esitamise kuupäevast kirjalikult ja elektroonselt järgmistele isikutele:

1. keskkonnaminister,

2. selle omavalitsuse nõukogu, kus geneetiliselt muundatud taimi kasvatama hakatakse.

Need isikud edastavad oma seisukoha selles küsimuses 45 päeva jooksul lõikes 3 nimetatud taotluse koopia saamise kuupäevast põllumajandusministrile, näidates ära põhjused.

7. Keskkonnaminister edastab lõike 6 punktis 1 osutatud seisukoha pärast konsulteerimist artikli 26 lõikes 4 osutatud meeskonna ja artiklis 25 osutatud komiteega põllumajandusministrile.

8. Lõike 6 punktis 2 osutatud omavalitsuse nõukogu avalikustab pärast taotluse saamist viivitamata selles sisalduva teabe linnas või külas, kuhu tsoon kavatsetakse luua, asjaomasele alale harjumuspärasel viisil.”

(12) Poola on teatanud komisjonile kõigist artikli 172 sätetest. Ilma et see piiraks muid ametlikke menetlusi, millega hinnatakse õigusakti ülejäänud osa vastavust, sealhulgas artikli 111 muude sätete vastavust ühenduse õigusaktidega, võtab komisjon arvesse, et kõik artikli 172 sätted kalduvad kõrvale direktiivi 2001/18/EÜ sätetest.

3.2. **Teatatud siseriiklike õigusnormide mõju ühenduse õigusaktidele**

3.2.1. *Artikli 111 lõike 2 punktide 5 ja 6 mõju*

(13) Koostoimes selgitava märkusega viitab nende sätete reguleerimisala sellele, et need sätted mõjutavad peamiselt GMOde keskkonda viimist muul kui turuleviimise eesmärgil (peamiselt välikatseteks) direktiivi 2001/18/EÜ B osa (artiklid 5–11) alusel.

3.2.2. *Artikli 172 mõju*

(14) Seaduse eelnõu artikli 172 lõike 1 reguleerimisala viitab sellele, et artikkel mõjutab peamiselt järgmisi valdkondi:

— geneetiliselt muundatud seemnesortide kasvatamine vastavalt direktiivi 2001/18/EÜ C osale (artiklid 12–24);

— geneetiliselt muundatud seemnesortide kasvatamine, mis on juba direktiivi 90/220/EMÜ alusel heaks kiidetud ja nüüd määruse (EÜ) nr 1829/2003 artiklite 8 ja 20 alusel teatavaks tehtud kui olemasolevad tooted;

— määruses (EÜ) nr 1829/2003 lubatud geneetiliselt muundatud seemnesortide kasvatamine.

4. POOLA ESITATUD PÕHJENDUS

(15) Seaduse eelnõu teave, mis tõlgendab kõnealuse seaduse mõju ja vastavus ühenduse õigusaktidele, on esitatud seaduse eelnõu selgitavas märkuses (lk 12 ja lk 16–17) ning teatise tekstis (lk 3–5).

4.1. **Artikli 111 lõike 2 punktide 5 ja 6 kohta esitatud põhjendused**

(16) Vastavalt Poola teatisele (lk 3–4) ja selgitavale märkusele (lk 12) toetavad järgmised argumendid „eritingimustega seotud elementide" olemasolu EÜ asutamislepingu artikli 95 lõike 5 tähenduses:

(17) Kavandades eeskirju, mis reguleerivad geneetiliselt muundatud organismide tahtlikku keskkonda viimist katse eesmärgil, võeti vastu põhimõte, et välikatsete ohutuse hindamiseks keskkonnaohutuse kontekstis tuleks luua võimalikult range kord. See on eriti oluline, kuna keskkonda viimine on uuringu esimene etapp, kus uus geneetiliselt muundatud organism puutub kokku keskkonnaga, ning katse teostatakse ilma selliste tõhusate kaitsemeetmeteta, mida võetakse suletud süsteemides.

(18) Sellise organismi mõju keskkonnale ei ole teada ning see organism võib olla keskkonnale ohtlik (see kehtib eriti organismide kohta, mis ei ole geneetiliselt muundatud kõrgemad taimed). Seepärast nõuab selline tegevus ohutuse eritingimuste täitmist vastavalt ELi liikmesriikide suhtes kohaldatavale ettevaatuspõhimõttele. Võttes arvesse Poola bioloogilist mitmekesisust, võib geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimine põhjustada selle toimimises tõsiseid häireid.

(19) Seetõttu võeti vastu aluspõhimõte, et välikatsete kõiki koostisosi tuleks hinnata võimalikult rangelt. Erilist tähelepanu pöörati keskkonnatingimustele (pinnase koostis, loomastik, taimestik, kaitsealused liigid, ilmastikutingimused jms).

(20) Need ettepanekud (nimelt põllumajanduslike naabermaatükkide omanike nõusolekul GMOde keskkonda viimise tingimuse ja kohalike ruumiliste plaanide sätete kohta) loovad taotlejatele lisakohustusi, kuid ei välista töö teostamist, millega kaasneb GMOde tahtlik keskkonda viimine. Selline kitsendatud lähenemine keskkonda viimise osas on seotud ka Poola põllumajanduse struktuuriga, mis on ühenduses üks killustatumaid. See toob kaasa tõsise probleemi mitte ainult geneetiliselt muundatud taimede kaubanduslikul eesmärgil kasvatamisele, vaid ka välikatseks ohutu koha leidmisele.

(21) Poola ametiasutused ei viita ühelegi uuele teaduslikule tõendile, kuna direktiiv on vastu võetud seoses keskkonnakaitsega.

4.2. **Artikli 172 kohta esitatud põhjendused**

(22) Vastavalt Poola teatisele (lk 4–5) ja selgitavale märkusele (lk 16–17) põhinevad kaubanduslikul eesmärgil kasvatamise eeskirjad siseriiklikes õigusnormides suures osas komisjoni 23. juuli 2003. aasta soovitusel 2003/556/EÜ geneetiliselt muundatud, traditsiooniliste ja mahepõllumajanduslike põllukultuuride samaaegse viljelemise tagamist käsitlevate riiklike strateegiate ja heade tavade arendamise suuniste kohta. [1]

(23) Geneetiliselt muundatud taimedele määratud kasvutsoonide loomise idee on eespool nimetatud soovituse, milles käsitletakse naabruses asuvate põllumajandusettevõtete koostööd, lisa punkti 3.3 arendus. Arvesse võeti ka punkti 2 ja punkti 3.3.2 (koordineeritud majandamismeetmed), milles viimases nimetatakse vabatahtlikku erinevate põllumajanduslike ettevõtete põldude klastrite moodustamist sarnaste põllukultuurisortide (geneetiliselt muundatud, traditsioonilised ja mahepõllumajanduslikud) kasvatamiseks teataval alal, samuti punkti 3.3.3, mis käsitleb vabatahtlikke põllumajandustootjate kokkuleppeid ühe tootmisliigi tsoonide kohta.

(24) Vastavalt seaduse eelnõule tuleks geneetiliselt muundatud taimede kasvatamisel piirduda aladega, mis ei sisalda looduskaitse aspektist väärtuslikke elemente ning mille põllumajanduslik struktuur võimaldab kasvatada geneetiliselt muundatud taimi ohutult, segamata muude põllumajandustootjate tööd.

[1] ELT L 189, 29.7.2003, lk 36.

(25) Seaduse eelnõus esitatud ettepanekud lubavad minimeerida riski, mis kaasneb paljundusmaterjali segamise või geneetiliselt muundatud taimede ristamisega muundamata taimedega, ning võimaldavad uurida geneetiliselt muundatud põllukultuure.

(26) Geneetiliselt muundatud taimede kasvatamise piiramise suhtes siseriiklikesse õigusnormidesse erandite toomise aluseks on vajadus täita Poola ühiskonna ootusi. Geneetiliselt muundatud taimede kasvatamist piiravate sätete eesmärk on vältida võimalikku kahju, mille tulemusel võivad transgeenid minna üle traditsioonilistesse põllukultuuridesse. Geneetiliselt muundatud taimede kasvatamisega seotud probleemid seonduvad peamiselt võimatusega vältida põllukultuuride saastumise ohtu nende võimaliku ristamise tõttu. Selle põhjuseks on tõsiasi, et Poola põllumajandus on erakordselt killustatud. Poolas on peaaegu kaks miljonit alla 8 ha suurust põllumajandusettevõtet. Poola põllumajandust iseloomustab traditsiooniline tootmine, samuti on suurenemas huvi mahepõllundusliku tootmise vastu. Arvestades suurt killustatust, ei ole võimalik geneetiliselt muundatud põllukultuure traditsioonilistest ja mahepõllumajanduslikest põllukultuuridest eraldada, ning see võib kujutada Poola mahepõllunduse arendamisele tõsist ohtu. Selles olukorras võib transgeensete taimede kontrollimatu kasvatamine tuua põllumajandustootjatele kahju.

(27) Poola põllumajandustootjate vastuseisu suurendab ka liikide kontrollimatust ristamisest tulenevate põllumajandustootmise kahjude hüvitamist reguleerivate sätete puudumine. Praegu puuduvad kolme põllumajandusvormi – traditsioonilised, mahepõllumajanduslikud ja transgeensed taimed – samaaegse viljelemisega seotud siseriiklikud õigusnormid; kõnealune eelnõu on esimene katse seda küsimust reguleerida.

(28) Poola ametiasutused ei viita ühelegi uuele teaduslikule tõendile, kuna direktiiv on vastu võetud seoses keskkonnakaitsega.

5. **ÕIGUSLIK HINNANG**

(29) EÜ asutamislepingu artikli 95 lõiget 5 kohaldatakse uute riiklike meetmete suhtes, mis kehtestavad nõuded, mis on keskkonna või töökeskkonna kaitsel põhinedes ühtlustamismeetme võtmise järel ainuomaselt selles liikmesriigis ilmneva probleemi tõttu vastuolus ühenduse ühtlustamismeetmes esitatud nõuetega, ning mis põhinevad uutel teaduslikel tõenditel.

(30) Vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 95 lõikele 5 kinnitab komisjon kõnealused siseriiklikud normid või lükkab need tagasi, olles eelnevalt kindlaks teinud, kas need on või ei ole meelevaldse diskrimineerimise vahendid või liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piirangud, ja kas need kujutavad või ei kujuta endast takistust siseturu toimimisele.

(31) Poola ametiasutuste 2007. aasta 13. aprillil esitatud teatise eesmärk on saada heakskiit seaduse artikli 111 lõike 2 punktidele 5 ja 6 ning artiklile 172, mida Poola peab direktiiviga 2001/18/EÜ vastuolus olevateks.

(32) Poola esitas selle teatise erandina üksnes direktiivist 2001/18/EÜ. Seepärast keskendub käesolevas otsuses sisalduv õiguslik hinnang üksnes direktiivile 2001/18/EÜ.

(33) Direktiiv 2001/18/EÜ ühtlustab ühenduse tasandil eeskirjad katse või turuleviimise eesmärgil GMOde tahtliku keskkonda viimise suhtes. Kõnealust horisontaalset õigusakti saab pidada GMOde Euroopa Liidus tahtliku keskkonda viimise nurgakiviks, eriti kuna lubade andmine vastavalt õigusaktidele geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta (määrus (EÜ) nr 1829/2003) on kooskõlas selle õigusakti üldpõhimõtetega.

(34) Võrreldes direktiivi 2001/18/EÜ sätteid ja siseriiklikke õigusnorme, ilmneb, et siseriiklikud õigusnormid on piiravamad kui direktiivis sisalduvad sätted, eriti järgmiste aspektide osas:

— Vastavalt direktiivi 2001/18/EÜ B osa sätetele ei ole GMOde katse eesmärgil keskkonda viimisel vaja kolmandate isikute (näiteks naabruses elavad põllumajandustootjad, nagu on sätestatud Poola seaduse eelnõus) ega muude ametiasutuste kui direktiivi artikli 4 lõike 4 alusel määratud pädevate asutuste (näiteks kohalikud omavalitsused, nagu on sätestatud Poola seaduse eelnõus) nõusolekut;

— Direktiiv 2001/18/EÜ lubab ühenduses kinnitatud geneetiliselt muundatud seemnete vaba ringlust. Direktiivi artiklid 13–18 kehtestavad lubade andmise menetluse, sealhulgas iga GMO(de) teatise hindamise pädevate asutuste poolt, ning teatavatel tingimustel lubade andmise, kohaldades nõukogu otsuse 1999/468/EÜ [1] artiklites 5 ja 7 sätestatud komiteemenetlust. Vastavalt direktiivi artiklile 19 („Nõusolek"), „[…]võib tootena või toote koostises esinevat GMOd kasutada edasiste taotlusteta kogu ühenduses ainult juhul, kui selle turuleviimiseks on saadud kirjalik nõusolek ning kui täpselt täidetakse kasutamise eritingimusi ja piirdutakse nendes tingimustes piiritletud keskkonna ja/või geograafiliste piirkondadega." Peale selle on direktiivi artiklis 22 („Vaba ringlus") sätestatud, et „ilma et see piiraks artikli 23 kohaldamist, ei või liikmesriigid keelata, piirata ega takistada käesoleva direktiivi nõuetele vastavate GMOde toodetena või toodete koostises turuleviimist."

(35) Eespool nimetatut silmas pidades ei saa liikmesriigid seada GMO kasvatamisele lisapiiranguid, kui see on saanud ELis kasvatamise loa vastavalt direktiivis 2001/18/EÜ ettenähtud menetlusele. Poola seadus keelab siiski GMOde kasvatamise väljaspool eritsoone, isegi kui sellist piirangut ei ole seatud direktiivi alusel antud kirjaliku loaga.

(36) Seaduse eelnõu mõjutab direktiivi 2001/18/EÜ, kuivõrd see piirab kõigi GMOde kasvatamist Poolas, kusjuures direktiiviga (artiklid 13–18) nähakse enne GMO turuleviimise lubamist ette menetlus riskianalüüsiks EÜ tasandil, lähtudes igast üksikjuhtumist eraldi.

(37) Kavandatud piirangud geneetiliselt muundatud seemnete kasvatamisele Poolas takistavad ka geneetiliselt muundatud seemnete turuleviimist, mis oleks lubatud direktiivi 2001/18/EÜ alusel. Seepärast mõjutaks seaduse eelnõu geneetiliselt muundatud seemneid, mis on juba saanud turuleviimise loa olemasolevate ühenduse õigusaktide alusel, ning tulevasi loa andmisi.

(38) Poola seaduse eelnõu artikli 111 lõike 2 punktid 5 ja 6 piiravad geneetiliselt muundatud seemnete kasvatamist katse eesmärgil keskkonda viimiseks. Geneetiliselt muundatud seemnete katse eemärgil keskkonda viimist reguleeritakse direktiiviga 2001/18/EÜ, ehkki pigem riiklikul kui ühenduse tasandil. Vastavalt direktiivi artikli 6 lõikele 1 („Lubade andmise standardmenetlus") esitatakse teatis iga GMO katse eesmärgil keskkonda viimise kohta liikmesriigi pädevale asutusele, kelle territooriumi piires keskkonda viimine toimub. Vastavalt artikli 6 lõikele 8 võib taotleja alustada keskkonda viimist alles siis, kui ta on saanud pädeva asutuse kirjaliku nõusoleku, ja peab seejuures kinni pidama nõusolekus esitatud tingimustest. Seepärast tuleks arvesse võtta, et teatavaks tehtud seaduse eelnõu sätted, mis kehtestavad GMOde keskkonda viimise lubade andmisele täiendavad haldusnõuded (näiteks linnapea tõendid ja naabruses asuvate põllumajandustootjate kirjalikud deklaratsioonid selle kohta, et nad ei ole hoolimata võimalikust riskist GMOde keskkonda viimise vastu), on direktiiviga vastuolus.

(39) Artikli 172 lõige 1 keelab geneetiliselt muundatud taimede kasvatamise vastavalt lõike 2 sätetele, nimelt eritsoonide määramise kohta põllumajandusministri poolt. Selline üldine keelustamine rikub direktiivi 2001/18/EÜ artiklit 19, milles on sätestatud, et kui tootena või toote koostises esineva GMO turuleviimiseks on saadud kirjalik nõusolek, võib seda toodet kasutada edasiste taotlusteta kogu ühenduses ainult juhul, kui täidetakse täpselt selle kasutamise eritingimusi ja piirdutakse nendes tingimustes piiritletud keskkonna ja/või geograafiliste piirkondadega. Peale selle rikub Poola seaduse eelnõu üldine keelamine direktiivi artiklit 22, milles on sätestatud, et liikmesriigid ei või keelata, piirata ega takistada kõnealuse direktiivi nõuetele vastavate GMOde toodetena või toodete koostises turuleviimist.

(40) Lõpuks vastavalt direktiivi 2001/18/EÜ artiklile 23, kui liikmesriik jõuab pärast nõusoleku andmise kuupäeva ilmnenud uue teabe põhjal üksikasjalikult põhjendatud arvamusele, et tootena või toote koostises esinev GMO, mille kohta on esitatud nõuetekohane taotlus ning saadud kirjalik nõusolek kõnealuse direktiivi alusel, kujutab endast ohtu inimeste tervisele või keskkonnale, võib kõnesolev liikmesriik selle tootena või toote koostises esineva GMO kasutamist ja/või müüki oma territooriumil ajutiselt piirata või selle ära keelata. See säte osutab sellele, et GMO kasvatamise võib ära keelata vaid lähtudes igast üksikjuhtumist eraldi ning konkreetsetel tingimustel (uus teave ilmneb pärast nõusoleku andmise kuupäeva), andmata ühelegi liikmesriigile alust kehtestada GMOde kasvatamise või muul viisil kasutamise üldist keeldu.

[1] EÜT L 184, 17.7.1999, lk 23. Otsust on muudetud otsusega 2006/512/EÜ (ELT L 200, 22.7.2006, lk 11).

(41) Eespool esitatust järeldub, et Poola ametiasutused selgitasid oma teatises, et artikli 111 lõike 2 punktid 5 ja 6 ning artikkel 172 ei vasta direktiivile 2001/18/EÜ. Selliste asjaolude tõttu ei ole vaja neid enam käesoleva otsuse kontekstis muude ühenduse õigusaktide, eelkõige määruse (EÜ) nr 1829/2003 alusel läbi vaadata. Sellest olenemata ei piira direktiivi 2001/18/EÜ kohane hindamine teatavaks tehtud seaduse eelnõu kooskõlastamise hindamist ühenduse õiguse muude osadega, eriti määrusega (EÜ) nr 1829/2003, muude EÜ menetluste kontekstis.

(42) EÜ asutamislepingu artikli 95 lõikes 5 on sätestatud erandjuhud ühenduse õiguse ühetaolise kohaldamise põhimõtete ja siseturu ühtsuse kohta. Vastavalt Euroopa Kohtu kohtupraktikale tuleb kõiki erandeid ühenduse õiguse ühetaolise kohaldamise põhimõtte ja siseturu ühtsuse kohta kitsalt tõlgendada. Seepärast tuleb EÜ asutamislepingu artikli 95 lõikes 5 sätestatud erandit tõlgendada viisil, mis ei laiendaks selle reguleerimisala kaugemale selles sätestatud juhtudest.

(43) EÜ asutamislepingu artikli 95 lõikega 6 kehtestatud tähtaegu silmas pidades peab komisjon artikli 95 lõike 5 kohaselt teatatud riiklike meetmete põhjendatuse uurimisel võtma aluseks põhjendused, mille on esitanud asjaomane liikmesriik. See tähendab, et vastavalt EÜ asutamislepingu sätetele peab riiklike meetmete põhjendatust tõendama sellekohase taotluse esitanud liikmesriik. Arvestades EÜ asutamislepingu artiklis 95 sätestatud menetlusraamistikku, sealhulgas eriti otsuse vastuvõtmise ranget tähtaega, peab komisjon tavaliselt piirduma taotleva liikmesriigi esitatud asjaolude asjakohasuse uurimisega ning mitte otsima ise võimalikke põhjuseid või õigustusi.

(44) Kuna asjaomane siseriiklik meede on erandlik, vastutab vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 95 lõikele 5 sellise meetme vastuvõtmist õigustavate nõuete olemasolu tõendamiskoormuse eest liikmesriik, kes meetmest teatab.

(45) Asutamislepingu artikli 95 lõikes 5 on sätestatud, et kui liikmesriik peab vajalikuks kehtestada riiklikud eeskirjad, mis kalduvad ühtlustamismeetmest kõrvale, peab liikmesriik võtma aluseks järgmised tingimused: [1]

— uued teaduslikud tõendid;

— seotus keskkonna või töökeskkonna kaitsmisega;

— liikmesriigile eripärane probleem;

— probleem on kerkinud esile pärast ühtlustamismeetme vastuvõtmist.

(46) Seepärast peaks ühenduse ühtlustamismeetmega vastuolus olevate riiklike meetmete kehtestamine põhinema eelkõige uutel teaduslikel tõenditel keskkonna ja töökeskkonna kaitse kohta.

(47) Käesoleva otsuse lõikest 45 tulenevalt on selliste meetmete toetuseks uute teaduslike tõendite esitamine erandit taotlenud liikmesriigi ülesanne.

(48) Poola esitatud põhjendused (teatise tekst, lk 3–5) on järgmised:

— Ebakindlus, mis kaasneb uuringu esimese etapiga, kui uus geneetiliselt muundatud organism keskkonnaga kokku puutub ja sellise potentsiaalselt ohtliku geneetiliselt muundatud organismi mõju keskkonnale ei ole teada;

— Vajadus piirduda geneetiliselt muundatud taimede kasvatamisel aladega, mis ei sisalda looduskaitse aspektist väärtuslikke elemente ning mille põllumajanduslik struktuur võimaldab kasvatada geneetiliselt muundatud taimi ohutult, segamata muude põllumajandustootjate tööd;

— Vajadus täita Poola ühiskonna ootusi, kelle mured seoses geneetiliselt muundatud taimede kasvatamisega seonduvad peamiselt võimatusega vältida põllukultuuride saastumise ohtu nende võimaliku ristamise tõttu;

— Poola põllumajanduse suur killustatus, mistõttu ei saa geneetiliselt muundatud põllukultuure traditsioonilistest ja mahepõllumajanduslikest eraldada, mis võib tuua põllumajandustootjatele kahju;

[1] EKL, C-439/05 P ja C-454/05 P, punktid 56–58.

— Poola põllumajandustootjate vastuseis GMOde kasvatamise suhtes, mida suurendab liikide kontrollimatust ristamisest tulenevate põllumajandustootmise kahjude hüvitamist reguleerivate sätete puudumine; praegu puuduvad siseriiklikud õigusnormid kolme põllumajandusvormi (traditsioonilised, mahepõllumajanduslikud ja transgeensed taimed) üheaegse viljelemise kohta.

(49) Poola esitatud põhjendustest järeldub, et Poola ametiasutused ei viita oma teatises ega sellega kaasnevas selgitavas märkuses keskkonnakaitsega seotud uuele teabele. Nende põhjendused on seotud laiemate teemadega, nagu uuringu esimese etapiga kaasnev ebakindlus, looduskaitse ja vastutuse küsimus. Puuduvad viited uutele teaduslikele uurimustele, kirjandusele või mõnele muule pärast direktiivi 2001/18/EÜ vastuvõtmist ilmnenud võimalikule järeldusele, mis osutaksid uutele tõenditele keskkonna ja töökeskkonna kaitse kohta.

(50) Nende asjaolude tõttu ei olnud komisjonil uue teadusliku elemendi puudumisel põhjust esitada teadet EFSA-le ja küsida nende arvamust vastavalt direktiivi 2001/18/EÜ artikli 28 lõikele 2.

(51) Arvestades asjaolu, et uute teaduslike tõendite esitamine sisaldub kumulatiivse tingimusena EÜ asutamislepingu artikli 95 lõike 5 nõuetes, lükatakse teatis teaduslike tõendite puudumise tõttu tagasi, ilma et oleks vaja kontrollida muude tingimuste täitmist.

6. **KOKKUVÕTE**

(52) Asutamislepingu artikli 95 lõikes 5 on sätestatud, et kui liikmesriik peab vajalikuks kehtestada siseriiklikud õigusnormid, mis kalduvad ühenduse ühtlustamismeetmetest kõrvale, peavad siseriiklikud normid põhinema uutel keskkonna või töökeskkonna kaitsega seotud teaduslikel tõenditel ja peab ilmnema taotluse esitavale liikmesriigile ainuomane probleem, mis peab olema tekkinud ühismeetme võtmise järel.

(53) Poola teatis ei sisalda keskkonna ega töökeskkonna kaitsega seotud uusi teaduslikke tõendeid, mis oleks ilmnenud pärast direktiivi 2001/18/EÜ (GMOde tahtliku keskkonda viimise kohta) vastuvõtmist, ning mis toob kaasa vajaduse võtta riiklikke meetmeid.

(54) Sellest tulenevalt ei vasta Poola taotlus viia sisse artikli 111 lõike 2 punktid 5 ja 6 ning artikkel 172, mille eesmärk on kalduda kõrvale direktiivi 2001/18/EÜ sätetest, mis käsitlevad Poolas GMOde kasvatamist katse eesmärgil keskkonda viimiseks, artikli 95 lõikes 5 sätestatud tingimustele.

(55) Vastavalt teabele, mis oli teatatud riiklike meetmete põhjendatuse sobivuse hindamiseks kättesaadav, ning vastavalt eespool nimetatud kaalutlustele leiab komisjon, et Poola 13. aprillil 2007. aastal esitatud taotlus direktiivi 2001/18/EÜ nõuetest kõrvale kalduvate siseriiklike normide kehtestamiseks ei vasta EÜ asutamislepingu artikli 95 lõikes 5 sätestatud tingimustele, kuna Poola ei esitanud ainuomaselt Poolas ilmneva probleemi tõttu keskkonna ja töökeskkonna kaitsega seotud uusi teaduslikke tõendeid.

(56) Seepärast leiab komisjon, et teatatud riiklikke meetmeid ei saa kinnitada vastavalt asutamislepingu artikli 95 lõikele 6.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Geneetiliselt muundatud organismide seaduse eelnõu artikli 111 lõike 2 punktid 5 ja 6 ning artikkel 172, millest Poola on teatanud vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 95 lõikele 5, lükatakse tagasi.

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud Poola Vabariigile.

Brüssel, 12. oktoober 2007

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Stavros DIMAS